

Urmakare i Mariefred

Om urmakeriet i hörnet Storgatan-Långgatan, vid torget

I Mariefreds Nya Tidning var följande annons införd 1880:

”Urmakerirörelse kommer af undertecknad att öppnas den 1 instundande september i gården nr: 22, midt emot Herr Fagerströms handelslokal, hvilket härmed tillkännagifves för möjligen blivande kunders gunstbenägna hågkomst.”

Johannes Göransson

Johannes ”Johan” Göransson var född 1855 i Hishult i södra Halland. Han blev hyresgäst i gård 22, i kvarteret Sparbanken. Då låg på SE-bankens plats ett bostadhus som först 1935 flyttades till Hertig Karls allé då det sedan 1915 befintliga Sparbankhuset utvidgades. Johan var gift med Teresia f. Söderlund och de fick två barn, Arvid och Signe.

Han tog till sig sin bror Martin, född 1860, från Markaryd, vilken blev urmakarelev. 1886 flyttade hela familjen till gård 30 d v s Snickaren 8, känt som YANs hus. Johannes kom med i stadsfullmäktige. Han dog tidigt, redan 1890 den 16/2.

Brodern Martin flyttade till gård 56, Bryggargården. Redan den 22/2 annonserar han i Mariefreds Nya Tidning att han bedriver urmakeri och urhandel på adressen Långgatan 18, d v s snett över gatukorsningen vid Bryggargården. Firma M. Göransson tas upp i handels-registret den 11 augusti 1890.

Den 15 oktober 1897 flyttar Martin Göransson och hans piga Emma Fredrika Jonsson, f. 1822 i Gåsinge, till gården 17, nuvarande Lindblads urmakeri i torgets sydvästra hörn. Där fick de hyra en lägenhet om tre rum och kök på nedre våningen. Samtidigt flyttades rörelsen och Martin står då som urmakerifabrikör. De får barnen Dagmar Constantina f. 1898 och sonen Gereon f. 1900.

Martin hade tillsyn över såväl rådhusklockan som kyrkklockan. För det sistnämnda fick han årligen 50 kr och då skulle han hålla med den olja som behövdes. Han var ledamot av stadsfullmäktige från 1919 till sin död. Han var också ombud gällande brand-, olycksfall- och garantiförsäkringar för ett brittiskt försäkringsbolag.

Urmakare Martin Göransson dog i gården 17 den 18 september 1922. Rörelsen drevs enligt handelsregistret fram till 13 mars 1939 med änkan Emma som ansvarig. Sonen Gereon var med i urmakeriet men dog redan 1938. Rörelsen överfördes till dottern Dagmar men den överläts direkt på Svea Bergendahl med firmanamnet M. Göranssons Eftr.

Urmakeriet innehades sedan i 20 år av Einar Bergendahl, en välklädd charmör, som kunde ses promenera rökande sin cigarett i silvermunstycke. Tändstickor bar han inte på sig ty det skulle förstöra klädernas passform utan han bad om eld av mötande.

Gereon Göransson ställer kyrkklockan. Teckning av Sigge Nordahl

1958 övertogs rörelsen av Per "Pelle" Lindblad som kom från Flen. Han är utbildad vid urmakeriskolan i Borensberg. Utbildningen var 5-årig och man tillbringade tre månader per år vid skolan. Lindblad var ansvarig för kyrkklockan i 20 år. Den skulle dras upp varje vecka. En ansträngande uppgift eftersom man måste klättra upp i tornet varje gång.

Om urmakeriet i hörnet Storgatan-Munkhagsgatan, nuvarande Järnboden

Urmakargesällen Gustav Lennart Jonsson kom 1892 till Mariefred. Han var född i västra Värmland 1866, som han lämnade 1889 och sannolikt företog sin gesällvandring via Enköping och Stockholm. Efter att ha bott på Munkhagsgatan bor han, då med titeln urmakare, i hushåll med syskonen Mellström på Gripsholms slotts fastighet. Han gifter sig 1898 med Anna Matilda Mellström, f. 1857. De flyttar in i gård 27, Storgatan 8, där nu Järnboden ligger. I hörnet Storgatan-Munkhagsgatan etablerar han sin ur- och guldsmedsaffär. Förutom klockor för han kedjor, glasögon, termometrar mm. Han säljer även nysilverprodukter från Guldsmedsaktiebolaget i Stockholm. Detta synes ha gett honom ekonomiska problem i samband med den stora börs krisen och lågkonjunkturen då han var tvungen till en förlustutförsäljning till den nya innehavaren. Gustav Lennart Jonsson dog 1932. Sonen Gustav Erik, som tog studenten i Strängnäs och blev teknolog lär ha arbetet med elinstallationer i Mariefred. Han tillverkade även radioapparater som han sålde till stadens medborgare.

Den klocka som syns på fotot 'nedan' av Gustav Jonssons urmakeri, med makarna Jonsson torde sedermera fått utgöra skylt för urmakeriet vid torget. Efter att ha påkörts av en lastbil 1960 flyttades den till

*Gustav Lennart Jonsson.
Teckning av Sigge Nordah*

Callanderska gården.

Den nye innehavaren var urmakare Sven Robert Jonsson som flyttade till Mariefred 1933 från Stockholm. Han var änklingsman men hade med sig sonen Nils Robert, 11 år, vilken blev klasskamrat med bland andra Ingrid Lundberg.

Så småningom tar urfabrikör Gunnar Bernström över lokalen. Han var född 1892 och gift med Agnes f. Pettersson. Han hade redan ett urmakeri beläget i gård 7, hörnet Munkhagsgatan-Djurgårdsgatan då han tar över efter Jonsson. Han hade en dotter Ingrid, som flyttade guldsmedsdelen tvärsöver Munkhagsgatan till nuv. Gripsholms vävarstuga, för att få större utrymme. Han dog 1968. Graven finns på Mariefreds kyrkogård.

Gustaf Jonssons urmakeri, med makarna Jonsson

Andra urmakare i Mariefred

Jon Torsell, urmakare och borgare på 1700-talet. Avliden 1764
Carl Fredrik Freen. Han var född i Stockholm och kom via Eskilstuna, där han gick i lära till urmakare, 1883 till Mariefred. Med sin maka Anna Maria f. Ström fick han en son Carl Erik som med tiden också blev urmakare. 1799-1806 var änklingsmannen C.F.F. med sonen skriven i Fristaden i Eskilstuna. Där har han en gesäll och två lärlingar. Han återvänder till Mariefred och är där verksam tills han dör 1823 i

lungsot i gård 14, nuvarande Kyrkogatan 7. Han har i Mariefred efterlämnat två golvur. Det ena står i Rådhusalen. Det skänktes till staden av målarmästare N.E. Nordahl 1948. ”Min önskan är att den för all framtid skall utmäta tid, som må bli till båtad för Mariefreds stad och dess framtida utveckling”. I Callanderska gården härbergas det andra golvuret.

Johan Björklund. Född 1818 och gift med Brita Kalmberg. De bodde enligt folkräkningen 1880 i 2:a roten.

Karl Erik Rundberg. Född 1838. Enligt folkräkningen 1890 var han ogift och ”skriven på staden”.

Per August Wallin. Född 1841. I 2:a giftet med Anna f. Ericsson hade de två barn, Johan och Anna och bodde i gård 29 vid Munkhagsgatan. Omkring 1910 bodde de i ”Elvan” d v s gården i början av Långgatan. Där sysslade han ivrigt med att konstruera en perpetum mobile dvs en evighetsmaskin, vilket han gick bet på men han var enligt YAN en duktig urmakare.

Lennart Schweitz

Golvur tillverkade ca 1805

av Carl Fredrik Freen